

ETH DIARI

Numerò 200
dijaus 2 de seteme 1999

HUELHETON

DIARI

D'ARAN

Prètz: 50 pessetes

“AUÉ AUEM ARRIBAT ATH DIARI 200, DEMPÚS D'AUÉ-MOS I DEISHAT ERA PÈTH 200 VIATGES”

comente Joan-Ramon Colomines-Companys, er editor e director d'ETH DIARI

Acordèrem qu'ua des faiçons de celebrar era aparicion d'ETH DIARI numerò 200 ère dar a conèisher as sòns lectors coma ère personaument er òme que dirigie aguesta publicacion. Òbviament mos referim ath senhor Joan-Ramon Colomines-Companys, e açò ac calie hèr a trauèrs d'ua entrevista. A jo sustot me shautauèr er encargue d'entrevistà-lo entà redescobrir un autèntic dinamizador culturau e entèner er objectiu dera sua darrèra creacion, ei a dèder, ETH DIARI, o coma li shaute dèder ath senhor Colomines-Companys, er *Univèrs* ETH DIARI. Un univèrs que semble que non s'acabe damb era publicacion estricte deth diari, senon qu'ath delà incorpòre d'auetes activitats culturals, que coma veiram ena entrevista, dessenhèn tota ua estrategia pensi que fòrça elaborada.

Hè-se entrevistes entre periodistes ei plan complicat, e ath delà, sus tot, perqué er instint de marketing e militància deth mèn apreciat professor Colomines hè, qu'a viatges, mos digue çò que serie bon demanar

e méter. Conclusion: aguesta ei ua entrevista hèta liuraments, mès en tot seguir er encargue dera editora, ei a dèder, en compdes de polemizar damb er entrevistat, è sajat de hèli dèder fòrça interioritats entà aportar eth maximom dera informacion sus ETH DIARI e eth sòn creador. Era vertat ei que non è hèt eth minim cas ara editora e è tirat peth dret en tota sòrta de preguntes.

Damb eth *gran* des Colomines, ei a dèder, eth mès gran des quate frairs, i è coïncidit tres viatges: ena facultat coma estudiants -tot e qu'eth ère en còrsi superiors-, ena luta clandestina contra eth franquisme, quan eth ère un militant *aliberat* e lidèr independentista en plataformes unitàries coma era Coordinacion de fòrces politiqües e era Assemblea de Catalonha. E hè dus ans, ja coneishut formalaments coma professor Colomines o colloquiaument -entre alumnes- coma JR enes còrsi de formacion ocupacionau que se hègen en Cerdanhòla deth Vallés entara gent en caumatge, e normalaments cargada de problèmes qu'eth reconduie ath mercat

de trabalh damb era *man de hèr*.

A JR tostemps l'è vist aportant causes nauas, coma eth ditz quan comence ua naua activitat, *en tot méter ua auta batèu ena mar, daurint ua naua rota*. Òbviament *ua naua rota o ua naua aventura*, damb toti es riscos qu'açò compòrte. D'açò qu'è vist mauescades e victòries, eth les a acabat hènt un estil de vida, que non l'a empedit anar a viuer aqui a on calgue entà tirar endauant un projècte, que lèu tostemps compagine ua vessant civica damb ua vessant academica. Tot senhale que lèu aurà premanit un tèxte sus minorias nacionaus en Euròpa, contribucion que l'a de portar nauament ara docència, e fòrça mos temem viuer en ua tradicionau universitat anglesa.

Era entrevista la hèrem en Vielha en dues sessions. Voludaments, ath començament, la hèrem plan formau, coma un *jòc* intel·lectuau, mès en un moment dat passèrem a tutejà-mos e a parlar des tèmes de pòrtes tà dehòra. Era sintèsi des converses ei ce que ven ara seguida. MP.

Margarida Perellada: *Qui l'a vist e qui lo ve*, que hètz aciú sense eth vòste vestuari d'Armani e era sua atrevida cravata de seda, professor Colomines?

Joan-Ramon Colomines-Companys: Ben, è anat cambiant. Fòrça epòques dera mia vida sigueren etapes de texans e samarretes, e actualament vau d'aguesta manèra. Ara non hèsqüi de professor.

MP: Mès tot un editor e director d'un diari, non aurie de suenhar era sua imatge?

JRCC: Òc, e tant que la cuedi! Mès non en vestí, senon en terren des idies. Tòrtes o non, è expausat en public tot un discors eth maxim coherent possible.

MP: Coerent en qué?

JRCC: Coerent damb eth país, coherent en trabalh de nivèu professionau e ben hèt. E coherent en dèder es causes peth sòn nòm, queigue qui queigue. Coma ditz eth mèn estimat pair "cercant era autenticitat".

MP: E açò non vos pòrte problèmes?

JRCC: Fòrça

MP: E alavetz?

JRCC: Alavetz, quan mès problèmes i an, mès allicient a eth mèn trabalh. Guarda, jo sò editor, mès en realitat sò un animador civic e un pedagòg que vò colaborar en articular e desvolopar ua politica nacionau entà Aran. E jo ac hèsqüi des deth terren que coneishi, ei a dèder, eth dera cultura, eth dera comunica-

cion e eth dera didactica.

MP: Coma ei que dempús d'un an en Aran non parlatz er aranés?

JRCC: Pr'amor que sò un somèr damb es idiomes. Me còste tant coma quan m'apropè ath gallés o ath gaelic escocés. O quan per imperatiu de trabalh estudiè eth japonés, alavetz era encargat deth marketing en Centre d'estudis japonés dera Universitat Autònoma de Barcelona.

MP: Vam per parts entà orientar ath lector. Profession?

JRCC: Sò politicòlg, ei a dèder, licenciat en sciéncias politiqües. En realitat è era carrèra universitària de "Govèrn" qu'ei era faicon damb era quau s'aperen aguesti estudis ena universitat anglesa a on estudiè. Aguesta ei ua bona basa entà exercir eth periodisme.

MP: Jo vos coneishí ena Facultat de Medecina?

JRCC: Vò desorientar mès ath lector?

MP: Non, mès cau que mos digue eth sòn perfil biografic, qu'ei ce que cerqui.

JRCC: Ei plan senzilh. Quan èra "petit" hi era carrèra de Medecina en sòn prumèr cicle, entà contunhar dempús Administracion Publica Sanitària. E açò, me portèc a voler hèr ua auta carrèra directament de

gestion e d'aplicacion de politiqües publicas coma ei era de Govèrn, aguest estudi lo hi ena Universitat d'Essex en Anglatèrra. È viscut en Anglatèrra apuprètz sèt ans. Açò a hèt que m'interessa pes procesi de reconstruccion nacionaus de Galles e Escòcia. Se me dessenhèc ua carrèra lèu a mida, damb istòria gallesa e escocesa e damb procesi de normalizacion lingüística en Euròpa. Atau siguí preparat per professors alemands en tèmes d'integracion europèa e regionalisme, e per professors anglesi en tèmes de metodologia e investigacion politica. Açò òc, ena

mès estricte tradicion anglosaxona, primant es matematicas, era recèrca informatica en tota analisi politica damb matèries tan complicades coma era polimetria -ua combinacion de politica e matematicas-.

En hons, çò que heren es anglesi damb jo ei dà-me es esturments entà èster un "sofisticat curiosat" des processis sociaus. Es politicòlgs èm açò, uns grans curiosats, uns individus que tostemps mos demanam "e açò perqué a passat". Arren ei per escadença. Me dèren er instint d'analisi. Coma ena facultat de Medecina er instint de diagnostic. E ena facultat de Pedagogia, enes estudis de postgrad, me poliren enes tecniques didactiques.

MP: Tot çò ensemble damb era sua mitància e eth sòn "son de paraula" ei un còctel... explosiu? Provocador?

JRCC: Non senhora, non. Maugrat tot çò que hèsqüi cada dia, non me shaute ahiscar. Encara qu'eth resultat pòt èster ua grana preocupacion. Cau híger que tanben m'ensenhèren marketing, ei a dèder, tecniques de promocion e venda de productes e activitats. Ei clar, prumèr analises e dempús pòs arribar a toti damb aquerò qu'as creat. E ath delà, se i metes eth component dera mitància, pòs acabar trincant es esquemes de mès d'un.

Per exemple, a viatges i an empresaris en Vielha que me demanen se coma pogui contunhar hènt eth diari, se segur que i perdi sòs.

MP: Ne perd?

JRCC: Non!

MP: Non?

(Contunhe darrèr)

JRCC: Non, pr'amor qu'era analisi que hèn toti ei estrictaments era de comptable. E era mia analisi ei era der empresari d'un ahèr culturau en procés de normalisacion d'un país e d'ua lengua coma ei Aran e er aranés. Èm en ua fasa d'implantacion en un mercat fòrça dificil, coma ei eth d'Aran e damb er aranés. Totun era situacion politica, sociala, culturau e lingüística de coma ei er aranés, ETH DIARI ei un rotund èxit.

MP: O sigue que non auetz problèmes de sòs?

JRCC: Òc que n'auem, sustot un problèma plan important de tesoreria. Era gent pague malament e dehòra de temps, ath delà fòrça des nòsti cromptaires son reacis a hé-se soscriptors, maugrat que mos siguen fidèus cada dia.

ETH DIARI ei un valor culturau solid, ei un valor de normalisacion lingüística indiscutible e, ath delà, ei un valor de valentia periodística que mos dèc credibilitat critica ath país. Encara que insòlitàment, per un biais, èm ua micropublicacion e segurament un des diaris mens cromptat, mès, per un aute biais èm un des diaris deth quau se'n parle mès, fòrça viatges sense aué-mos liejut directament.

Ei un valor solid perque auem un elaborat programa periodistic e de dessenh, e ath delà, un elaborat programa de hèr ETH DIARI, un utis de normalisacion lingüística, culturau e de comunicacion.

MP: E es politics aranesi entenen ce que hètz? Vos emparen en projècte d'ETH DIARI?

JRCC: Era classa politica aranesa, òbviament non ei omogènia. E d'ua faison naturau auem coïncidit prumèr damb es qu'entenen qu'Aran forme part d'ua nacion nomentada Occitània, e qu'er aranés ei era lengua nacionau d'aguest territòri, qu'ei dejós dera administracion catalana e espanhòla.

MP: M'an dit que se ditz qu'ETH DIARI ei eth diari d'Unitat d'Aran.

JRCC: Non ei cert. Aguest diari critique e analise a toti per igual. Certament qu'es conservadors "incivilisadi" mos embrassen profundament, mès inclús bèth un d'aguesti quan an volut an publicat en diari.

Que i a gent d'Unitat d'Aran que mos estimen? Ei vertat. Seriem uns desarregraïdi senon ac didem. Des deth prumèr dia, mos an emparat. Es sòns enemics diden que mos instrumentalisen. Demori que toti mos instrumentalisen dera madeisha manèra perque anariem e viueriem melhor.

A jo es partits e es politics aranesi non m'interessen en absolut, voi díder coma contrincants politics, m'interessen sonque coma fenomen politic, social e culturau, e sustot m'interessen coma protagonistes potenciaus dera normalisacion nacionau e lingüística d'Aran.

Es mies "filies o fobies" tà un politic son mès en relacion ara sua actitud respècte eth país, òbviament qu'eth país vò díder gent, e coma se tracte ad aguesta gent en tèmes de trabalh, economia, cultura, eca. ei important. O sigue era defensa d'Aran la hèsqi damb era version progressista pr'amor que'n sò convençut qu'ei era unica via entà qu'eth projècte nacionau aranés e occitan age futur.

E açò non sonque son es idies d'un partit en concret, senon qu'ei mès ua politica nacionau aranesa, qu'aurie d'èster compartida per lèu

tot er arc parlamentari.

MP: Parlatz coma un aranés e non n'ètz.

JRCC: Ja, e que? Parli coma un demòcrata catalan.

Jo simplament empari un costat deth procés nacionau, precisament perque coma catalan sai perfectament que vò díder auer ua cultura e ua lenga minorisada, que patís profundaments ua manca de normalisacion.

Coma catalan è n'era obligacion, coma l'a eth mèn hilh. E atau l'ac è facilitat, era de conèisher ua lengua e ua cultura qu'administratiuaments ei en madeish territòri qu'era nòsta, era catalana.

Un catalan que non sap arren d'Aran e der aranés ei un incult. Per plan que sapigue d'autes causes.

MP: Donques voste trabalhèc ena Generalitat de Catalonha e a viatges eth tèma der aranés sembla que non le tracten damb coratge?

JRCC: Damb coratge? Sense coratge e damb desídia.

Òc, guarda, trabalhè fòrça ans ena Generalitat coma foncionari en tot passar per toti es nivèus, tanben damb cargues de fidança, des de hèr promocion comerciala en estrangèr enquia èster cap de Gabinet deth conselher deth Departament de Sanitat. Mès tot çò, igual que quan èra cap de Gabinet deth Ministre de Torisme deth Govèrn d'Andorra, hèr aguesti trabalhs ère coma limpiar plats entà hé-te un sòu entà mantié-te, coma quan per exemple hès uns estudis en estrangèr. Èren situacions de pas, que m'an dat ua practica immensa coma assessor e gestor, mès non ère un objectiu en si madeish.

Er objectiu ère e ei era docència e era investigacion des drets nacionaus des nacions sense estat.

MP: Vos veigui plan seriós e politisat, e era gent çò que vò saber ei era vòsta vida personala e sustot... tapatge!

JRCC: Demana? Ja que voletz tanta intimitat me permetetz que vos tuteja e voste taben ac pòt hèr.

MP: Bessè!

JRCC: Donques entà dauant!

MP: Hemnes? Hilhs? Estat civiu? Edat?

JRCC: Açò non m'ac pòs demanar atau. Sustot perque precisament aci patigui un trincament sentimentau fòrça ara siciliana, e son tèmes que volaria sautar.

MP: Òme, de segur qu'açò interessarie mès as lectors.

JRCC: Aciu non i an secrets. Sò un divorciat damb un extraordinari hilh, que ja a hèt eth sòn an d'immersion en Aran e era sua cultura, e ara ja'c pòt hèr ena cultura anglesa. En tot díder totes aguestes causes a viatges m'è guanhat, aci en país, que me diguen que "sò un extra-terrestre" e, ath delà d'injust, non ei vertat.

Persuti, non ei d'estranyar qu'un demòcrata catalan defense Aran.

MP: Deisha de parlar de politica e parlem de tu. Edat?

JRCC: Òc, as òmes tanben mos shaute que non mos interpellen en tèmes d'edat. Me trapi profundament joen e damb talents de hèr fòrça mès guèrra. Es que neishèrem en 51 èm en plia forma.

MP: O sigue, 48 *tacos*, dit damb respècte!

JRCC: Tiò, senhora.

MP: Ben profitats. Ara ès un soltèr de luxe.

JRCC: Cargat de manies.

MP: E d'obsessions! Explica-mos era tua relacion damb er art. Perque sai qu'açò ena Val ac as amagat fòrça, encara qu'è vist que gaudisses artisticament eth dessenh deth diari, tot e qu' abantes ère eth tòn hilh qui s'encuedaue deth dessenh.

JRCC: Òc, eth mèn hilh Marc ei e a estat era anima de casa, maugrat es dificultats qu'a auut en auer un pair mès atrevit qu'eth. Eth mèn hilh ei mès intelligent que jo, encara que mès arturat. A viatges, ère eth qui m'arturau en quauques questions de mau hèr.

MP: Er art?

JRCC: Òc, òc... er art. Guardatz, en

hons ne politicòlòg, ne politic, ne consultor de marketing, ne periodista, ne comunicador, ne professor -qu'ei çò que melhor hèsqi-... sò escultor. Ça'm par mès de cap que non pas de realitat.

Mès pendent ans è hèt escultures en tot trabalhar era pèira o en forma de maqueta damb hanga o damb gis. Mès sò un escultor sense projeccion publica, demorarè dilhèu uns ans o uns mesi entà ensenhar tota era mia produccion hèta en Aran.

Se tot va ben, aguest mes premanirè un nau talhèr en Vielha. E se è era tranquillitat intèrna sufisenta, tornarè a hèr causes naues.

MP: E quan dormisses?

JRCC: Òc, qu'aguest ei er autèntic problèma. Me manquen ores! Abantes tostemp auia sòn, ara m'è disciplinat fòrça e ath delà, è arthenhut pendent bères ores longues que degun me trape entà atau poder escriuer, lièger, diboishar, estudiar, e hèr escultura. Ei tanben ua grana contradiccion creatiua, è de besonh fòrça ara gent, è de besonh vedèles, gaudir dera gent. Mès, ath medeish viatge è de besonh silenci e solitud entà crear.

Tot amassa, ua de tantes contradiccions personaus qu'arremassi.

MP: Ara non te hèsques era victima!

JRCC: Non, ei ua tactica entà que m'amigalhen e me sedusisquen.

ETH DIARI numero 0. octobre 1998

MP: Donques, i a qui pense que vas de dur.

JRCC: De dur? E que mès? Çò que hèsqi ei hèr de *pasarelh*. Fòrça viatges digui causes qu'aurien de díder es auti e les hèsqi era substitucion. Guarda, m'è entrompat fòrça viatges, e m'enganharè fòrça mès viatges. Bèth còp inclús, maugrat era combativitat e eth compromís è deishat de hèr o díder causes perque pensi qu'aguest senhor o aguesta senhora tanben deuen plorar maugrat que siguen un parelh de feishistes recalcitans.

MP: Vam directament a parlar d'ETH DIARI, aué ja ètz en numerò 200. Felicitats! Que represente ETH DIARI?

JRCC: Entà començar me cau díder qu'aué auem arribat ath diari 200 dempús d'aué-mos deishat era pèth 200 viatges. Encara que de diaris n'an gessut 203, perque n'i an 3 de dehòra dera colleccion. Eth numerò zèro qu'apareishèc eth 8 d'octobre deth 1998, dempús eth numerò d'inaguracion damb 21 planes qu'apareishèc entà Nadau, e un numerò especiau que le cridèrem "pera libertat d'expression".

Son 200 numeròs en aranés e damb contengut aranés. Ei a díder, eth merit non ei sonque er escriuer ena lengua nacionau d'Aran, senon qu'ath delà adaptam es contenguts ara realitat nacionau diferenta e singulara.

MP: È vist un anonci vòste que ditz que dempús deth numerò 200 ETH DIARI harà "ua revolucion"?

JRCC: Ei ua manèra de didèc publicitària.

I an fòrça idies en marcha, per exemple, es deluns se harà ua edicion dedicada a tota Occitània, de franc e damb publicitat. Deluns que ven ges era prumèra pròva pilòt.

Aguest seteme institucionalisaram un "seminari permanent sus era premsa e er ensenhament". Sajaram de balhà-li cobertura d'ua universitat catalana o der aute costat dera termiera.

En tot coïncidir damb eth començament deth cors escolar, apareisherà es suplementes infantius e juvenius deth diari.

En un aute ambit, volem participar dera traduccion informatizada der occitan que dejà un grop d'especialistes i trabalhe.

Tot amassa aurà de representar ua revitalisacion dera nòsta petita empresa educatiua que i a ath darrèr deth diari qu'ei **VIVÈNCIA ARANESA: Aula Euròpa des Pirenèus**. Pòc a pòc, un des ahèrs qu'a de hèr aguesta entitat privada, ei un trabalh de promocion der aranés coma se siguesse ua "Oficina de normalisacion dera lengua" mès a nivèu civic e privat.

Non mos i cau pelejar mès, ne demorar arren dera administracion. Mos cau cercar esposicions, contactar profesionaus especialistes en tèma e actuar coma un moviment civic, damb er objectiu de crear infraestructura entara lengua e deishà-mos d'activitats efimeres tant deth plaser des politics e foncionaris d'aciu. **VIVÈNCIA ARANESA** a de besonh potenciar es estudis sociolingüistics e propiament lingüistics en tot promocionar productes culturaus de basa. Açò ei oxigèn d'ETH DIARI.

MP: Tanplan. Felicitats e bon trabalh!

Margarida Perellada
Vielha, 30 e 31 d'agost de 1999.

AUÉ I A PLEN DER AJUNTAMENT DE VIELHA-MIJARAN

Aguesta tarde, entàs sèt, en Ajuntament de Vielha-Mijaran se celebrarà ua session de plen der Ajuntament damb eth següent orde deth dia:

. Aprobacion des actes des sessions celebrades eth 3-VII-99 e eth 23-VII-99.

. Aprobacion definitiva deth compde general der exercici de 1998.
. Balhar compde des Decrets d'Alcaldia.
. Adession ath Convèni de Collaboracion entre eth Departament de Justicia dera Generalitat de Catalonha, e er ACM e era FMC relatiua as mesures alternatives as penes privatiues de libertat.

. Aprobacion definitiva des Bases e Estatuts dera Junta de Compensacion dera UA 7 de Vielha.
. Aprobar era devolucion d'ingrèssi indegudi a favor de FECSA des reduccions des tarifes des licències fiscaus ans 1989, 1990 e 1991.
. Precs e demandes.

Editor e director : Joan-Ramon Colomines-Companyans.
Editè ETH DIARI
Familia Colomines
Centre d'estudis VIVÈNCIA ARANESA:
Aula Euròpa des Pirenèus (Val d'Aran)
Carrèr Doctor Manel Vidal
locau num.5
(Darrèr edifici/ Ath cant der Espitau)
25530 Vielha-Val d'Aran
Telefon: 973641772
Fax: 973640871
E-mail vivenciaaranesa@ctv.es
Equip de correctors: Xavier Gutierrez.
Equip comercial: Ramon Agulló i Teixidor.